postea servabatur in resurrectione mortuorum : quasi possit esse imago aliqua, in qua similitudo non sit. Si enim omnino similis non est, procul dubio nec imago est. Verumtamen ut non sola ratione id agere videamur, et auctoritas Jacobi apostoli adhibenda est, qui cum de lingua hominis loqueretur, ait : *In ipsa benedicimus Deum, et in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt* (*Jacobi* III, 9).

ADMONITIO

IN SUBSEQUENTES LIBROS.

Ecce jam tertiam in Genesim, vel quartam expositionem Augustini. Huic tractando sive tuendo contra Manichæos libro, recenti adhuc tempore conversionis suæ manum admoverat : sed in difficilioribus quibusque locis allegoricum sensum subjecisse contentus, prætermiserat litteralem; quem postea presbyter perscrutari aggressus, cum vires suas huic labori impares comperisset, opus imperfectum reliquit. Hinc sub annum quadringentesimum idem argumentum tractandum recepit episcopus : prius quidem secundum allegoriam in postremis tribus Confessionum libris; deinde vero ad litteram hoc in opere, deque ea re subsequentes duodecim libros confecit.

In iis historiam Geneseos ab exordio ad eum usque versiculum quo Adamus de Paradiso dimissus fuit, enarrans, non præterit ullum apicem, nihil quod non omni ratione verset penitlusque rimetur, nisi quod mysteria figurarum involucris obtecta explicare nequaquam studet : quippe qui nunc operæ pretium in eo totum reponat, uti demonstret nihil Genesis historia contineri, quod ad litteram verum esse non possit, nihil quod rationi aut naturæ rerum adversetur; ac si quid veluti superfluum et incongruum appareat, id mysticum credi oportere altiusque referri. Quædam autem obiter in libro secundo, adversus Genethliacos; in libro quarto, de senarii numeri perfectione; in libro quinto, de scientia et providentia Dei; in libro sexto, de Adami corpore; in libro septimo, de anima, de qua rursum in libro decimo. Tum de casu angelorum, in libro undecimo; de Paradiso et de multiplici visionum genere in libro duodecimo, deque aliis rebus passim agit, ea quæ certa sunt asserens et defendens, de incertis quæstiones et dubia movens. Opus impendio laudat Cassiodorus senator, in libro primo Institutionum, capite primo; Basiliique et Ambrosii in Genesim commentariis longe sublimius ducit.

Hisce libris in Retractationibus post opuscula quædam sub annum quadringentesimum elaborata locum dedit Augustinus, ordine, ut ait, quo eos cœpit, non quo perfecit. Nam illos quamvis efflagitarent amici, diu tamen apud se retinuit, ut ad limam identidem revocaret, ex epistola centesima quadragesima tertia, ad Marcellinum, versus finem anni quadringentesimi duodecimi data. Duodecimum librum citat in epistola centesima quinquagesima nona, ad Evodium, quam anno circiter quadringentesimo decimo quarto adscripsimus, ibique se totius operis emendationem, quo illud quam primum publici juris faciat, maturare significat : nondum tamen ediderat cum alteram ad Evodium, scilicet epistolam centesimam sexagesimam secundam scripsit, uti testatur numero secundo.

Vide lib. 2, *cap.* 24, Retractationum, *col.* 640, *a verbis,* Per idem tempus de Genesi, *usque ad verba,* Bipartita est. M.

S. AURELII AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

DE GENESI AD LITTERAM

LIBRI DUODECIM [a].

LIBER PRIMUS.

Expenditur initium Geneseos, cap. 1, vers. 1 : *In principio fecit Deus cœlum et terram* : usque ad vers. 5 : *Et vocavit Deus lucem diem*, etc.

CAPUT PRIMUM. — *In Scriptura quid considerandum.*

1. Omnis divina Scriptura bipartita est, secundum id quod Dominus significavit, dicens, scribam erudito in regno Dei similem esse patrifamilias proferenti

ADMONITIO PP. BENEDICTINORUM.

Hos libros cum viginti sex Mss. contulimus, scilicet cum Vaticanis tribus, PP. Augustinianorum majoris conventus Parisiensis duobus, Navarrici Collegii et Thuaneæ bibliothecæ totidem, cum uno e bibliotheca Laudunensis Ecclesiæ, uno Abbatiæ S. Martini de Campis apud Parisios, cum Sorbonico, Colbertino, Bigotiano, Cisterciensi, Albinensi, Audoenensi, Culturensi, Gemmeticensi, Germanensi, Lyrensi, Michaelino, Remigiano, Theodericensi, Vindocinensi, et uno Abbatiæ B. Mariæ de Josaphat Carnutensis. Consuluimus insuper variantes lectiones Belgicorum sex codicum per Lovanienses Theologos excerptas : necnon antiquiores editiones Am. Er. et Lov.

Comparavimus præterea eas omnes editiones initio Retr. et Confess., *t.* 1, *memoratas.* M.

(*a*) Inchoati circiter annum 401, absoluti sub annum 415.

Digitized by Google